

VÁLKA A NÁKUPNÍ SCHOP- NOST V ANGLII

NYNÍ, kdy Spojené Státy nalézají se ve válce, Američané v obchodu budou si jistě přát vědět, do jaké míry bude to mít vliv na domácí trh. Na tuto otázku bude vrženo trochu světla, jestliže uváží se poměry v Anglii, o kterých v posledním čísle sborníku Printers' Ink zajímavě píše Thomas Russell, který je schopen podat o této záležitosti zprávu dokonalou, ježto nalézá se přímo u pramene informací.

Domácí obchod je otázkou všeobecné prosperity, měřené nákupní schopností a nákupní schopnost ovšem není jednoduchou otázkou, jak mnoho peněz přichází ve výplatní obálce. Jestliže životní potřeby stoupnou o 100 procent v ceně, člověk, jehož plat byl dvojnásobek, není na tom o nic lépe.

To je právě to, co stalo se v Anglii. Mzdy byly značně zvýšeny, a le stejné i ceny životních potřeb.

Peněžní nákupní schopnost je tedy jako obyčejně, počet jednotlivců, kteří vydělávají mzdu, se ohrožily zvýší. Následovně obchod byl velice řídký od té doby, kdy bitva na Marne zlepšila nádeje na vítězství v Anglii. Je možno poznamenat, že příznivé válečné zprávy vždy mají v důsledku čilejší nákup. Největší obtíž anglického národa je přiměti lid, aby neutrácel tak mnoho a tím nezemřel prací, které mohlo by být použito při výrobě střeliva.

Dostatek peněz má přičin stejné jako v Americe ve velké míře po práci následkem toho, že miliony dělníků povolány byly do armády. Poptávka po pracovních silách k výrobě střeliva nepřetržitě vzrůstala a doposud narůstá. Ovšem, všeobecný obchod v zemi vždy znamená utřesení mzdového fondu. Malé mzdy industriálního populace daleko převládají velké příjmy poměrně malé třídy bohatých. Teměř všechny peníze, jež jsou v kterékoliv průmyslové zemi, jsou mzdy, placené v pátek anebo v sobotu a utracené v sobotu anebo v pondělí, a okamžitě opět umístěny do bank obchodníků, aby byly v pohotovosti k vyplacení v následujících dnech.

Zbrojovky zaměstnávají všech mužů a ženy, které mohou získati. Jiné industrie, které ztratily dělníky následkem odvodu do armády, zaměstnávají kohokoliv, vyjímaje úplné k práci neschopných. Služebnictvo jeví se velký nedostatek. Ženy a řemeslné nevyužité mladice získali od dělníkůch u ně dovolení, aby pracovaly ve všech oborech práce. V každé organizované industrii dělnické unie trvaly na tom, aby válečný bonus vyplácan byl dělníkům.

Často v rodinách, kde dříve jenom otec pracoval, anebo kde byla dvěma vydělávali malé mzdy, dnes otec pracuje dlouho přes čas za zvýšené mzdy za hodinu a při válečném bonusu a zbytek rodiny — i žena — též vydělává slušné mzdy.

Ceny životních potřeb v Anglii pravidelně bývají nižší než v Americe, vyjímaje potraviny. Standard životního pohodlí mezi řemeslníky je též nižší. Americké mzdy jsou vyšší v proporeci než americké ceny. Následovně anglické číselce v tom ohledu by málo zajímaly. Ale v Anglii to znamená mnoho, jestliže muž a žena s několika syny a dečrami ve věku od osmnácti do dvaceti let vydělávají padesát dolarů týdně nyní.

Jestliže otec nalézá se v armádě, zbytek rodiny může vydělávati pětadvacet až třicet dolarů. Mnoho se mluví o extravaganci dělnícké třídy. Ale anglický lid teprve nyní přibližuje se v standardě životního pohodlí k americkému dělníku a řemeslníku. Časopisy jsou nyní plné ohládek nábytku, který možno zakoupiti na splátky. Plana prodávají se na splátky. Obuv, oděvy, deky, spodní prádlo — vše ve zvýšené ceně — jakož i domácí potřeby, postelní prádlo, nátrac a jiné předměty, jež dříve byly obnovovány až opravdu vykonaly svůj úkol, jsou nyní

více zakupovány. Knihy všeho druhu v populárních vydáních jdou nyní na odbyt. Ale dělníci vedle toho investují pět milionů týdně do válečných úsporných certifikátů a ukládají peníze do poštovních spořitelců, což je stejné vlastenecké, poněvadž vláda je schopna užiti těchto peněz při placení mírného úroku.

Jedinými lidmi, kteří ztratili v nákupní síle, jsou profesionální třídy, lidé, kteří žili z výtěžku neložených peněz a domácí pláni. Lidé, pracující v úradovných, nemohou získati zvýšení služného, profesionální, jako architekti a doktoři, nalézají se nyní v postavení nevýhodném. Nemohou zvyšovati poplatky požadované, ale potraviny a jiné životní potřeby stojí více. Stejně má se s investorem a domácími peněz. Tito vydávají více peněz a investují anebo zneužívají méně.

Pevně stanovené služné má nyní 15milionů a 49 procent méně, než v roce 1914. Zaplatí o 40 procent méně za všechno, vyjímaje cizího Sovereign, asi pět měsíců dolarů, — zakoupí zboží jenom asi třikrát, než dříve bylo získáno za dvašest šilinků. Papirové peníze nahradily téměř úplně peníze zlaté. Pisatel připomíná, že sám neviděl zlatého Sovereignu po osmišesti měsících.

Vypravuje se o spojivém Skotu, který získal neobyčejně zlatý Sovereign, který ihned v lokální bance pronáhl za stříbro. Ziskav dvašest šilinků, odešel z banky dříve, než klerk mohl se přesvědčiti z ramínek časopisů, že Sovereign má cenu jenom dvašest šilinků za těchto špatných časů. Příjmy bohatých tříd zabránily tomu, aby dražebné předměty přestaly učit odbyt. Ženské úbory po \$250 a \$500, ženské dražebné spodní prádlo, dražé doutníky, klenoty a podobné předměty jdou dobře na odbyt. Jistý londýnský podnik vydělal mnoho peněz prodejem spodního prádla pro dámy, bohaté krajkami vyzdobeného, s úředním odznakem kteréhokoliv pluku. Či gurely s armádními odznaky jsou sádky ohlašovány v časopisech.

Teh na předměty, užívané profesionálními a střední třídou lidí, byl značně snížen, poněvadž nákupní schopnost těchto tříd byla ve skutečnosti značně snížena a třebaže nižší třídy kupují nyní lepší zboží, jsou to pravidelně napodobeniny dražšího zboží. Dělnice zakupují vyvýšené obleky, zdobené krajkami, ale jsou to vesměs podružnější hodnoty, třebaže na pohled vyhlížejí nádherně.

Zdanění značně zvyšuje ceny a také snižuje nákupní schopnost, ale nikoliv tak rychle, aby převáženo bylo zvýšení ve mzdách. Dán z příjmu byla rozšířena i na dělníka, ale není tak velkou, aby neponechala dělníku dostatek peněz k utrácení i šetření.

Náhrady za předměty, kterých v důsledku války je nedostatek, jdou dobře na odbyt. Margarínu, ku příkladu užívá se v tisících rodinách středních tříd, ačkoli tyto dříve jevíly k němu odpor a lepší druhy bojné jsou ohlašovány v novinách.

Ovšem, všechna tato prosperita je vnitřní. Národ není o nic bohatší; jedná se tu o redistribuci národního bohatství. Poněvadž ale velké množství kupovaných předmětů je importováno, Anglie částečně chudne. Peníze jdou ze země a v takových případech, kde tyto nákupy jsou neproduktivní, jako v případě nákupu střeliva a zbraní, jedná se o čistou ztrátu. Ale všeobecný stav domácího obchodu v Anglii je dobrý. Zaháljejší třídy jsou chudší, ale za to pracující třídy bohatší. Stejně poměry, bez jakýchkoliv pochybností nastanou i ve Spojených Státech, které ve svém industriálním složení tak značně podobají se Anglii.

JAKÝM DUCHEM JSOU ARMÁDY OVLAĐÁNY.

Francouzské armády stejné jako německé jsou shromážděny ule zákona a povinné službě vo-

V CVIČEBNÍM TÁBOŘE V PLATTSBURGU.

Scéna z cvičebního důstojnického tábora v Plattsburgu, N. Y. Spatřujeme tu cvičení v signalizování s vrcholku železniční káry. Vlo- žena je fotografie plukovníka Wolfa, který je velitelem tábora.

jeenské, ale přece je veliký rozdíl v duchu, jakých jsou ovládnány. — Francouzské a německé armády jsou úplně rozdílné ve své duši. Historie poskytují nám obilnost rozdílů mezi francouzským a německým vojenským systémem v dějinách Říma a řecka.

Rímské armády byly zorganizovány pro zábor a měly za úkol rozšířiti římskou kulturu na jih až k hranicím Karthaga a na severu až k vesniciin Gaulů. Římský orel, stejně jako pruský, začal svůj zohob do prsou světa. Římská moc, stejně jako pruská, vyrašila z vůle panovníků.

V řecku ale, v době Perikla, lid byl zdrojem moci a armáda byla ochráncyní svobod lidu. Ideály, kterými inspirováni byli Athéňané, čest získaná ve službách vlasti, jsou dnes ideály, kterými ovládnány jsou armády Francie.

Při podrobném rozboru ducha francouzského vojáka musíme mít na paměti, že boj je důsledkem pohnutí myslí. A připouští se, že takové pohnutí myslí, vyvolané idejlem, je jemnější. Německé děje boje s postavou kaiserovout ve své mysli, kdežto Francouz bojuje pro to, co dá se vyjádřiti jedním slovem, pro — Francii.

Němce etí, oslavuje a zbožňuje válku, Francouz jí nenávidí a etí k ní odpor. Němce etí a jasné dáva na jevo, že je to kaiser, pro kterého bojuje. Kaiser zosobňuje celý teutonický systém a inspičuje Němce, aby smažili se tento systém co nejvíce rozšířiti po světě.

Francouzský voják ale nedává žádného naznačení jiného, než že bojuje za svoji vlast, za její města, za její farmy a za svůj domov. Nikdy nejde do bitvy pro rozkos bojovného ducha. Vidí a uznává, že válka je zlem, že není jeho milovanou zemí a považuje za svou povinnost k vlasti a k předkům bojovati, aby zbavil ji tohoto velkého nebezpečí a zhouby.

Vzdělávaný Francouz dovede naznačiti, jak nelogickou a necivilizovanou je válka, dovede jí odsouditi ostrými slovy, ale přece tento Francouz ve vojenském uniformě armády své vlastní dovede bojovati statečně. Uznává brutální stránku války, ale přes to nerozmýšlí se přinesti jí svou oběť, po-

stáváž jedná se o existenci jeho vlasti. To je větší hrdinství než cizích lidí, kteří bojují jenom proto, aby uspokojili svoje ambice.

SITUACE NA BALKÁNĚ.

Situace na Balkáně je doposud nejasnou. Zatím co depíše z jedné z nich pramenů naznačují, že může dojiti tu k všeobecné ofenzivě, depíše jiné oznamují pověsti, že od kampaně v Macedonii může býti úplně upuštěno. Vojenská odborníci s ohledem na kampaně na Balkáně jsou v nejistotě a uvažují nyní aspoň o tom, do jaké míry mohlo by se prospěti zápasu na západní frontě upuštěním od kampaně v Macedonii.

Tolik je jisto, že přítomná kampaně na Balkáně nemá již té důležitosti, jako mohla míti v době, kdy Rumunsko nebylo zaplaveno německými armádami a kdy jediné spojení mezi centrálními mocnostmi a Tureckem vedlo Srbskem. Tehdy přerážení této cesty znamenalo izolování Turecka, ale dnes je situace zcela jiná. Dnes takové možnosti není, ježto teutonští spojenci po ztracení této komunikace měli by řadu jiných stejně výhodných.

Praví se, že již po dva měsíce vážně uvažují se o opuštění kampaně v Macedonii. Anglie přý souhlasí s tím, stejně jako Francie, ale oběma se jedná o to, jakým způsobem dala by se tato věz provést. Kampaně v Macedonii spojena je s četnými obtížemi. Zásobování vojska na Balkáně je velice obtížné. Nemoc, zvláště malarie, řádí mezi vojáky v značné míře.

Vojska spojenců jsou silnější v počtu, než vojska centrálních mocností, ale přes to nejsou schopna postoupiti. Musí býti pamatováno, že bitevní linie nalézá se v hornaté krajině, kde průchod možno provést jenom skrze úzké průsmyky, které se dají snadno obhájit a těžko dobytí. To je příčina, proč 350.000 mužů armád centrálních mocností je schopno udržovati v řachu asi 450.000 vojáků spojenců. Spojenci nemohou očekávat tu velkého úspěchu, leč by byli schopni postaviti do pole armádu o milionu mužů. Ale dlužno uvážiti, že takové množství spo-

jenec nemají po ruce a vedle toho zásobování tak velké armády bylo by velice obtížné.

Zanechání kampaně na Balkáně nebylo by ale lehké. Nutno pamatovati, že postoupením Soluně Němcům spojenci zasadili by si do Středozemního moře velké nebezpečí. Soluně hodila by se znamenitě za základnu německých a rakouských ponorek. Stejně také není po ruce dostatek lodí k dopravení mužstva na jinou frontu. Není pochybnosti o tom, že v případě takového útupu zvýšena byla by činnost ponorek a že by spojením mohly býti způsobeny větší ztráty na mužstvu než v bojích.

Poukazuje se na to, že nezáleží na tom, co stane se na Balkáně. — Balkánské bojiště má nyní podružný význam. Bude-li Německo poraženo, bude nuceno ustoupiti i z Balkánu. Spojenci pak budou diktovatí budoucí upravení tohoto neklidného poloostrova.

Jiní vojenská odborníci soudí ale, že zanechání kampaně na Balkáně bylo by velkým omylem a mají za to, že vůdčí činitelé spojenců se takového omylu nedopusť. Balkánské bojiště může hráti důležitou roli, rozhodnou-li se spojenci na všeobecném náporu na všech frontách. Kdyby bylo upuštěno od kampaně v Macedonii, pak uvolněných vojsk bylo by možno použiti proti Rumunsku a proti Rusku a je možné, že Němci a Rakusané spolu s Bulhary a Turky byli by schopni docílití dalších úspěchů směrem k Oděse.

Toto nebezpečí pro rusko-rumunskou linii je dlužno míti na paměti. Ať už jakkoliv význam balkánského bojiště poklesl, je nutno, aby armády spojenců byly tu udržovány, ježto zaměstnávají tu silná vojska teutonických spojenců, kterých s výhodou mohlo by býti použito na jiných jevištích válečných.

NĚMÍ HRDINOVÉ VÁLKY.

Váleční koně snášejí společně s vojáky obříte bitev na planinách ve Francii a ve Flandriích, kde tisícé jich se používá k dopravě děl a těžkých vozův za bitevními liniami. Jsou staří veteráni mezi těmito koněmi, kteří třikrát až čtyřikrát byli zraněni a mnozí se vyléčili z nervové poruchy, kterou přivodil jim hlomoz bitvy. Kdyby byli vojáky, měli by odznaky své kabátek anebo ve formě zlatých pruhů na svých rukávech. Ale němci títo hrdinové jdou zpět do služby, aniž žádali by povýšení a vyznamenání za své služby.

Dostává se jim za to nejlepšího potravy a dostatek jí, laskavosti a zázehžení a ocenění služeb. Jsou to vesměs silní a dobře vykmenení koně. Táhnou v páru anebo ve třech nejtěžší náklady přes nejnesnadnější cesty, ale přes to neotřeba ostrých slov vozků a pobízení bičem. Ostatně vozkové se přesvědčili, že laskavosti se dá do kézati mnohem více, nežli sleháním bičem.

Jedním z nejpozornějších nemocnic na bitevní frontou jsou bez odporu nemocnice pro koně, kde zaměstnána je řada zkušených zvěrolékařů a jejich pomočníků. V dřívějších válkách koně trpěli mnoho nemocemi, ale v přítomné válce pečuje se o ně tak, že nemocí mezi nimi jsou jenom řídkým zjevem. Jakmile u některého koně vyskytne se nemoc, jež je na léčlivou, je izolován, aby nemoc nebyli postiženi i jiní koně. Neopatrné poranění dostačí, aby koně

poslán byl do nemocnice, kde se mu dostane nejlepšího ošetření. Těžší rány se těžko léčí a kůň stráví v takové nemocnici po několik týdnů. Ve většině případů rány jsou vyhojeny.

Z konů, poslaných do nemocnic, 82 procenta vrací se zpět na bitevní frontu. Zvěrolékaři prohlašují, že počet ten dal by se zvýšiti na 90 procent, kdyby čas tomu dovoľoval. Odhaduje se, že 40 procent konů, nalézajících se nyní ve válečné službě ve Francii, pochází ze Spojených Států. Americká mluva s výhodou užívá se na evropských bojištích. Je otužilá a nemocní tak snadno. Jen málo muů posíláno je do nemocnic. Kůň může vykonati více práce, a le je více náchylen vysálení a onemocnění.

VELKÝ ÚBYTEK PORODŮ V NĚMECKU.

Bude-li přítomná válka trvati ještě dva anebo tři roky, malé děti v Německu budou velkou vzácností. Úbytek porodů v posledních dvou letech v Německu vyvolává nejvážnější obavy. Během roku 1915 bylo v Německu porodů o 20 procent méně než v roce 1914. V roce 1916 pak pokles porodů byl o 40 procent oproti roku 1914. Jestliže tento pokles bude v stejných proporcích jevití se i v následujících letech, v roce 1919 v Německu nebude téměř aniž dětí.

V zemědělských distriktech počet porodů nepoklesl do té míry jako ve městech, ale hlavně z té příčiny, že bylo tu velké množství dětí nemanželských. V zemědělských pracích užívá se ve velké míře ruských zajatců a díky těchto Rusů tvoří asi třicet procent dětí, narozených ve venkovských distriktech.

Německo ztratilo více jak 1.200.000 mužů od zahájení války a vedle toho kolem 600.000 mužů bylo učiněno k jakékoliv práci neschopnými. Asi 800.000 německých mladíků dosahuje vojenského věku každého roku. Úbytek porodů o dvaet procent znamená, že za dvaet let bude těchto mladíků vojenskou službou povinných jenom 640.000 a v následujícím roce jenom 480.000. Militarism nemůže existovati, nedostávají se mu stále nových sil.

Až zakončena bude válka a vojáci vrátí se ze zákopů, dojde k zvýšení porodů v Německu, ale nebude to pokolení tak zdravé, jako v letech normálních. Nedostatečná výživa matek a utrpení otěů na bitevních liniích bude jevití následky v nových výhonech. Toto poklesávání porodů je jednou z příčin, proč by Německo rádo uzavřelo mír v době nejbližší. V rychle uzavřeném míru jeví se jediná záchrana německé říše.

Ukrutnost.

"Maminko, pojd' honem do zahrady a poďivej se, co dělá Ferdá," žalovala mladá Aninka. — "Každého mravence, kterého na cestičce najde, hned zašlápně." — "To je ukrutník," přisvědčovala matka.

"Také jsem mu to povídala," repetila dále Aninka, "ale co pak si myslíš, že mne nechá jen jediného mravence zašlápnout?"

Léky, zvyšující letní počitek.

Chteče užiti letní měsíce v nej příjemnějším pohodlí? Hlavní věcí rozhodně jest zapuditi všechny churavosti, a protože poslední příčinou přemnohých letních chorob jest nepořádek žaludku, udržujte své vnitřnosti v čistotě a bez zácpy pomocí Trinerova léčivého Hořkého vína (Triner's American Allixir of Bitter Wine). Tento prostředek jest lék a nikoli nápoj. Vyčistí žaludek, udržuje jej v čistotě, napomáhá zažívání a utuží celou tělesnou soustavu. Zbavte se žaludečních potíží, bolesti hlavy, nervosy, nechtí k jídlu atd. a užijete krásné letní období přilepně a veselé. Cena \$1.00. V lékárnách. — Trinerovy Léčivky má býti stále po ruce. Jeť to neocenitelný lék a jak pro vážné případy (námoseniny, otoky, neuralgické a reumatické bolesti) tak pro osvědčení znavených svalů a pohou. Cena 25 a 50c v lékárnách, poštou 30c a 60c. — Jax Triner, velkovýrobce léků, 1333-1339 S. Ashland ave., Chicago, Ill.

ANGLICKÉ TĚŽKÉ DĚLOSTŘELCTVO V ČINNOSTI.

Anglická úřední fotografie, zhotovená na západní frontě, ukazující baterii děl, postavenou do předních posí a připravenou k činnosti.